

knack.be

'De EU heeft de burger op schandalige wijze in de kou laten staan' - Wereld

6-8 minuten

Vandaag is het tien jaar geleden dat de Franse megabank BNP Paribas drie geldmarktfondsen op de eigen balans moest nemen omdat ze te veel verliezen hadden gelopen op de markt van verpakte Amerikaanse vastgoedhypotheken. Het was een van de luidste signalen dat de mondiale schuldenzeepbel op spatten stond.

Toch deden de meeste deskundigen alsof er niets aan de hand was. Toenmalig voorzitter van de *Federal Reserve* **Ben Bernanke** en voormalige ECB-voorzitter **Jean-Claude Trichet** slaakten zeven maanden later nog altijd geruststellende geluiden. Het risico was gespreid, het management professioneel, markten perfect en centrale banken hadden alles onder controle. 'Gaat u rustig slapen', klonk het geruststellend. En bankiers verontschuldigde zich met het laffe smoesje dat je nu eenmaal moet blijven dansen zolang de muziek klinkt. Tien jaar later weten we nog steeds niet of het nu stupiditeit of doortraptheid was.

Aaneenschakeling van flaters

Toen 15 september 2008 de Amerikaanse zakenbank onderuit ging, bleek dat Bernanke en Trichet er faliekant naast zaten. Het

risico was juist geconcentreerd bij een klein aantal megabanken, het management was juist amateuristisch, markten waren hysterisch en centrale bankiers hadden domweg geen benul.

Delen

'De EU heeft de burger op schandalige wijze in de kou laten staan'

Ewald Engelen, financieel geograaf aan de Universiteit van Amsterdam

De periode erna werd een aaneenschakeling van blunders en flaters. Met name in Europa. De banken werden te traag en te timide geherkapitaliseerd. Zo groot was hun politieke macht. En toen in 2010 Griekenland in de problemen kwam omdat Europese banken geen geld meer wilde lenen, raakte de Europese elite in paniek. Ze deed alsof iedere lidstaat Griekenland was, en eiste van alle lidstaten dat zij stante pede hun stimuleringen stopten en hun begrotingen op orde brachten. Alleen België ontsnapte de dans. Die had het geluk van een wereldrecord kabinetsformatie.

Het voorspelbare gevolg was een diepe recessie die burgers en kmo's onnodig hard heeft geraakt. De werkloosheid schoot omhoog, het aantal faillissementen bereikte een recordhoogte, de Europese verzorgingsstaten werden afgebroken en versoberd. Het vertrouwen in de Europese gedachte en de Europese leiders bereikte een dieptepunt. De consequenties voor het wel en wee van de Europese bevolkingen waren desastreus: meer zelfmoorden, meer alcoholisme, meer scheidingen, meer huisuitzettingen etc.

Tien jaar later is er te weinig veranderd en is de crisis dus nog altijd niet afgelopen. De eurozone groeit weliswaar, maar het is nog altijd schuldgedreven groei. De banken zijn niet kleiner maar groter geworden. Hun politieke macht is alleen maar

toegenomen. Ze schrijven nog altijd mee aan wetgeving. Hun buffers zijn nauwelijks gestegen en de bonussen zijn weer terug op het niveau van voor de crisis. De private schulden bevinden zich op een hoger niveau dan voor de crisis. De staatsschulden ook. De aandelenkoersen en de vastgoedprijzen rijzen de pan uit.

Verslaafd aan schuld

Het komt allemaal door de kwantitatieve verruiming en het lagerentebeleid van de Europese Centrale Bank. Negentig miljard euro pompt de bank maandelijks in het Europese financiële stelsel. De suikerroes die dat de Europese economieën geeft, dekken de geringe bedrijfsinvesteringen, de lage arbeidsproductiviteit, de lage consumptiebestedingen en de hoge echte werkloosheid alleen maar toe. Het enige wat groeit zijn de marktwaardes van reeds bestaande activa: huizen en aandelen. In een eerlijker universum heet dat geen groei, maar inflatie. We zijn nog altijd verslaafd aan schuld. Een betere illustratie van het feit dat de crisis nog lang niet over is, is nauwelijks denkbaar.

Het maakt het Europese establishment weinig uit. De Europese Unie viert de verjaardag van de crisis als was het een zege. Op haar website kraait zij dat het herstel te danken is aan doortastend optreden van de Unie. De opsomming van wat zij allemaal heeft gedaan, laat zich gelezen als een bericht uit het gekkenhuis:

'De EU heeft haar uiterste best gedaan om de financiële sector te reguleren en economische groei te versterken; een financiële brandgang rond de eurozone te graven; landen in financiële nood te helpen; de overheidsfinanciën te versterken; structuurhervormingen en investeringen te stimuleren;

banktoezicht te verbeteren; jeugdwerkloosheid te bestrijden; en de robuustheid tegen crisis te vergroten.'

Mijn puntig commentaar bij al deze respectievelijke claims: financiële regulering is nog altijd knudde en de groei is juist geschaad; de brandgang is een decorstuk; de lidstaten zitten nog steeds in financiële problemen; Het begrotingsevenwicht is het altaar waarop hele volksstammen zijn geofferd; hervormd is er nauwelijks en geïnvesteerd is er al helemaal niets; het banktoezicht stelt nog altijd niets voor; de jeugdwerkloosheid is fors toegenomen; en met een ECB balans van ruim 3500 miljard euro is de eurozone allesbehalve robuust.

Weer weten we niet of dit soort uitlatingen nou voortkomen uit stupiditeit of doortraptheid. In ieder geval ben ik er van overtuigd dat toekomstige historici tot exact het tegenovergestelde oordeel zullen komen. De crisis was niet een hoogtepunt, maar een dieptepunt voor de Europese Unie. Zij heeft op alle fronten gefaald en haar burgers en ingezetenen op een schandalige wijze in de kou laten staan.

